

סוג הבדיקה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לבנינים אקסטרניים
מועד הבדיקה: חורף תשע"א, 2011
מספר השאלה: 220, 022115

היסטורייה

(לימודי חובה – חלק א')

יחידת לימוד אחת

הראות לנבחן

א. משך הבדיקה: שעתיים.

ב. מבנה השאלה וنمطן העריכה: בשאלון זה שני חלקים.
חלק I – פרק ראשון – – – (30x1) – – – 30 נקודות
פרק שני – – – (30x1) – – – 30 נקודות
חלק II – פרק שלישי או פרק רביעי – – – (20x2) – – – 40 נקודות
נבחנים אקסטרניים יענו רק
על פרק שלישי – בית שני.
סה"כ – 100 נקודות

שים לב: תלמידים שאושר להם מבחון מותאם יענו על חלק I, ולא על חלק II.
במקרים חלק II יענו תלמידים אלה על שלוש שאלות נוספת בנושא לאומיות.
המופיעות בדף נפרד שיחולק להם. שאלות אלה מיועדות אך ורק להם.

$(13\frac{1}{3} \times 3)$ – 40 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

כתב במחברת הבדיקה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטוטט (ראשי פרקים, היישומים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טויטה. רישום טויטות כלשהן על דפים שמוחוץ למחברת הבדיקה על גירום לפסילת הבדיקה!

התנחות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות לנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

חלק I – לאומיות

בחלק זה שני פרקים. עליך לענות על שתי שאלות:
על שאלת אחת מהפרק הראשון, ועל שאלת אחת מהפרק השני.

פרק ראשון – קטיעי מקור (30 נקודות)

ענה על אחד מהשאלות 1-2.

שים לב: על שאלות אלה אין להשיב באמצעות העתקות משפטים מקטיעי המקור.

1. צמיחה התנועות הלאומיות, התנועה הציונית

קרא את הקטע שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.
הלאומיות האירופאית המודרנית, שבאה לידי ביטוי בשאייפה של הלاءם למש את אחידותו ועצמותו כדי להבדיל אותו מקבוצות אחרות, היא תוצר של המאה ה-19.
התנועות הלאומיות המודרניות צמחו בעיקר בגליל שילוב של כמה גורמים: התסיסה שעוררו רעיונות חדשים שנולדו באירופה בשנים שקדמו למאה ה-19, והופכו על ידי האגודות והפלגות המהפכניות השונות; הלחץ שנוצר בגליל הגיזול חסר התקדים של האוכלוסייה; וההתפתחות ה经商ורו והתעשייה שנינהה את נקודת ההשקפה של החברה. ההשפעה של כל אחד מהגורםים הללו הייתה שונה בכל אחת מהמדינות.

(מעבד על פי ד' תומסון, אירופה מאז נפוליאון, כרך א', זמורה-ביתן, 1984, עמ' 114, 217-216)

א. הצג את הגורמים לצמיחה התנועות הלאומיות באירופה במאה ה-19, על פי הקטע.

הסביר את התרומה של אחד מהגורמים שהציג לצמיחה התנועות הלאומיות.

(18 נקודות)

ב. הסביר שתני השפעות של תנועות לאומיות באירופה במאה ה-19 על הצמיחה ו/או על

דרכי הפעילות של התנועה הציונית. (12 נקודות)

/המשך בעמוד 3/

.2

פעילות ציונית בארץ-ישראל עד מלחמת העולם הראשונה

קרא את הקטע ש לפניך, וענה על **שני** הסעיפים א-ב-שאחריו.
חברות הפועלים שעבדו בגליל הגנו את הרעיון של התישבות פועלים עצמאית. חברות אלה ייסדו ב-1910 את דגניה, שהיתה אבן הפינה של מפעל ההתיישבות השיתופית.
דגניה נוסדה מצירוף של כמה גורמים: הרצון של ד"ר ארתור רופין להעניק יותר ויותר עצמאות לפועלים; הרצון של הפועלים להגיע לממעמד של עצמאיות; הרצון להגיע לアイתלות באיכרים ולאירוע תלוות במשגיחים במושבות הברון רוטשילד. דגניה נוסדה גם מה שאיפות של פועלים רבים להקים צורות התישבות שיתופיות שכן אמצעי להגשמה לאומית.

(מעובד על פי י. גורני, מראש פינה ודגניה ועד דימונת: שיחות על מפעל הבניה הציוני,

אוניברסיטת משהורא, משרד הביטחון, 1987, עמ' 46)

- a. הסבר את הגורמים להקמת דגניה, על פי הקטע.
הציג את המאפיינים של הקבוצה.
(18 נקודות)
- b. תאר את הפעולות של הציונים בארץ-ישראל בתחום הביטחון, והסביר את התרומה של פעילות זו לחיזוק התנועה הציונית בארץ-ישראל.
(12 נקודות)

/חמשן בעמוד 4/

פרק שני (30 נקודות)

ענה על אחד מהשאלות 3-4.

3. התנועה הציונית בימי הרצל

- א. על פי תכנית באול (1897), הצג את מטרת התנועה הציונית, ואת האמצעים לIMPLEMENTוש מטרה זו. (18 נקודות)
- ב. הצג שני נימוקים של התומכים בהצעת אוגנדה, והסביר במה היא מנוגדת לתכנית באול. (12 נקודות)

4.

דפוסי הגשמה של תנועות לאומיות באירופה

(שים לב: בשאלת זו אין לכתוב על התנועה הציונית.)

- א. הסביר את מטרת המאבק של התנועות הלאומיות באירופה במאה ה-19. הצג קושי אחד שהתעורר במהלך המאבק של בל אוחט משתי התנועות שלמדת עליהם. (18 נקודות)
- ב. מי היו הכוחות שהניבו את המאבק באוחט התנועות הלאומיות? הסביר بما סייעו כוחות אלה לקידום המאבק. (12 נקודות)

שים לב: תלמידים שאושר להם מבחן מותאם לא יענו על חלק II (שאלות 5-13).
במקום חלק II עליהם לענות על שלוש שאלות נוספות בנושא לאומיות (שאלות 14-18). המופיעות בדף נפרד שיחולק להם.

/המשך בעמוד 5/

חלק II

בחלק זה שני פרקים:
תלמידים ובוגרים אינטגרניים יענו על שתי שאלות מאחד הפרקים:
 פרק שלישי — מדינת מקדש לעם הספר (שאלות 5-7).
או
 פרק רביעי — ערים וקהילות בימי הביניים (שאלות 8-13).
נבחנים אקסטרניים יענו על פרק שלישי בלבד.

פרק שלישי – מדינת מקדש לעם הספר (40 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 5-7 (לכל שאלה – 20 נקודות).

5. **עזרה וחמיה**

- א. הציג שתיים מהפעולות של עזרה להפצת התורה, והסביר מדוע הוא ייחס חשיבות רבה להפצת התורה. (10 נקודות)
- ב. באמנה שיזם נחמייה נכללו התחביביות אלה:
 לא להתחנן עם נשים נכריות, לא לעסוק במשחר בשבת,קיימים מצוות שמיטה,
 להביא לכוהנים ביכורים ותרומות.
 בהר שתתיים מתחביבות אלה, והסביר מדוע רצה נחמייה לחיבת העם
בכל אחת מהן. (10 נקודות)

6. **המתויינונים ומנגדיהם ביהדות**

- א. הסבר כיצד מינוי יאסון לכהן גדול פגע במעמד של הכהן הגדול, וציין שתי פעולות של יאסון שגרמו להעמקת התחווונות ביהדות. (10 נקודות)
- ב. מי היו "החסידים"? הסבר מדוע הם התנגדו לתהליכי התחווונות. (10 נקודות)

7. **מרד החשמונאים**

- א. מה היו הסיבות למרד החשמונאים, ומה סייע למורדים להגיע להישגים?
 (10 נקודות)
- ב. הציג את הטיעונים של שני הצדדים בוויכוח על המשך הלחימה גם לאחר ביטול גזירות אנטיוכוס. (10 נקודות)

/המשך 6/

שים לב: פרק זה מיועד לתלמידים ולבוגרים אינטגרניים בלבד.

פרק רביעי – ערים וקהילות בימי הביניים (40 נקודות)

ענה על שתי שאלות בנושא שלמה: בגדד או פראג (לכל שאלה – 20 נקודות).

בגדי

ענה על שתים מהתשאלות 8-10.

8. ארגונים ומוסדות בעיר בימי הביניים

א. מהי גילדת? הסבר כיצד היא הגנה על חבריה ודאגה לצורכיהם בעיר הנוצרית.

(10 נקודות)

ב. ציין שני מוסדות שפעלו בעיר המוסלמית, והסביר במה סייע כל אחד מהם להתחפות העיר המוסלמית. (10 נקודות)

9. התרחשות ואישים שהשפיעו על תולדות בגדד

א. הסביר את השיקולים שהניעו את החליף ג'affer אל-מנצור לייסד את העיר בגדד כבירת החיליפות. (10 נקודות)

ב. בחר בחמש משלטי ההתרחשויות בתולדות העיר בגדד:

- המאבק בין אל-אמין לאל-מאםון
 - יסוד דאר אל-חפמה (בית החוכמה)
- הציג את ההתרחשויות, והסביר את השפעתה על העיר בגדד.

(10 נקודות)

10. רב סעדיה גאון (רש"ג)

א. בחר בשניים מהוויכוחים (פולמוסים) שהשתתף בהם רב סעדיה גאון. ציין מי היו המתנגדים בכל ויכוח, והציג את נושא הויכוחות. (8 נקודות)

ב. בהקדמה לאחד מספריו כתוב רס"ג:
ראיתי שרבים מבני ישראל אינם בקאים בלשון העברית, ועל אחת כמה וכמה בחלקים הקשים שלת. וכאשר הם מדברים הרי מילים רבות שגויות, עד שתורת עצמה נהיית להם כדריבור טום שאינו מובן.

(מעובד על פי: רס"ג, האנדרון, בתוך י' ברודי, רב סעדיה גאון, מרכז שזיר, 2006, עמ' 93)

הסביר את הבעייה שמציג רס"ג בקטוע שלפני, והציג פוללה אחדת שנקט כדי להתמודד עם בעיה זו. (12 נקודות)

/המשך בעמוד 7/

פראג

עונה על שתיים מהשאלות 11-13.

11. ארגונים ומוסדות בעיר בימי הביניים

א. מהי גילדת? הסבר כיצד היא הגנה על חבריה ודאגה לצורכיהם בעיר הנוצרית.

(10 נקודות)

ב. ציין שני מוסדות שפעלו בעיר המוסלמית, והסביר במה סייע בלאחד מהם להתרחשות העיר המוסלמית. (10 נקודות)

12. התרחויות ואישים שהשפיעו על תולדות פראג במאה ה-16

א. בחר בחמש מעתיה התרחויות שהשפיעו על ההתרחשות של פראג במאה ה-16:

— מרץ המעלמות (1547)

— הפעולות של היישועים בפראג (1556)

הציג את התרחשות, והסביר את השפעתה על ההתרחשות של פראג

(10 נקודות)

ב. הציג שתים פעולות של רודולף השני (1576-1612) בתחוםים תרבות ומדע, והסביר את תרומתן לפרייתה של פראג. (10 נקודות)

13. מנהיגים בקהילה היהודית בפראג

א. דוד גאנז, היסטוריון יהודי תושב פראג, כתב על מרדי מייזל: מרדי מייזל, ראש הנדיבים הדורש טוב לכל עמו, מימן את בניית בית הכנסת הגבוה, הוא מחזיק את לומדי התורה בעורת כספו וכן מלאוה לעניינו עירנו כספים למחייתם.
(מעובד על פי ד' גאנז, אמת דוד, דפוס וארשא, 1878, עמ' 58)

הסביר את התרומה של מרדי מייזל לביסוס הקהילה היהודית בפראג ולהמשך קיומה. בסיס את דבריך על דוגמאות מהקטע ועל מה שלמדת. (10 נקודות)

ב. הציג את הביקורת של המהרי"ל על שיטות הלימוד והפסיקה בימיו. (10 נקודות)

בהתלה!

זכות הווצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא בשרות משרד החינוך